

MAGYAR KURIR.

MDCCCXXIV-dik .

ESZTENDŐRE.

K I A D T Á K

PÁNCZÉL DÁNIEL és IGAZ SÁMUEL

T Á R S A K.

A' FELSÉGES CSÁSZÁR' ÉS APOSTOLI KIRÁLY'
KEGYELMES ENGEDELMÉVEL.

MÁSODIK FÉLESZTENDŐ.

B É C S B E N ,

Nemes Haykul Antal betűjével.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

MAGYAR KURIR.

Bécs, Pénteken, Július 2dikán, 1824.

Franciaország.

Chateaubriand Úrnak a' Ministeriumból lett eltávoztatása felett, még ekkorág is mind folyik a' penna-harcz a' Parizsi Ujságírók között. A' Drapeau blanc, a' vallásos dolgokban veszedelmes tudományra vezető principiumokkal valója a' Journal des Debats Ujságot, a' mint ez az ő vélekedése szerint, a' Journal des Debatsnak ez Universitas, és annak tiszteletre méltó feje, 's korábban a' de Maistre és de la Mennais Urak ellen intézett megtámadásaitól kitetszik. A' nevezett Ujság alkalmasint azt hitte, hogy az utóbbi két férjfiának tudományos dicsőségek, talán levonhatna valamit a' Martyroliáról írt könyv szerzőjének fényéből. Egy liberális Ujság ezen észrevételekből azt következteti, hogy Chateaubriand Urat fel lehetne áldozni az Universitasnak, vagy a' vallásos félnek; hanem a' Journal des Debats mindegyre azt vitatja, hogy political kérdésbe nem kell belezavarni a' vallást. — Némelly royalista Ujság-levelek csakugyan még is erős dolognak tartják, hogy a' Journal des Debats kétségbe akarja hozni a' Királynak abbéli jussát, melly szerint ő Minisztereit elbocsáthassa. — A' Constitutionnel azt állítja, hogy a' győző és meggyőzetett Miniszterek között a' Nemzet neutralitást tart, 's keveset gondol vele, ki nyeri avagy veszti-e a' hivatalt, meg lévén győzöttetve iránta, hogy mindegyik ugyan azon célra törekszik, 's csupán arra nézve nem egyezhetnek meg, lassan avagy sebesen jussanak e el reá. Ha Chateaubriand Úr,

mint a' Journal des Debats állítja, Angliát arra bírta, hogy a' Dél-amerikát illető kérdésben ne hirtelenkednék, ez azt mutatja, hogy ő a' népek szabadságáról és függetlenségéről éppen úgy gondolkozik, valamint Villele Úr. — A' Courrier français nem egyezik e' részben a' Constitutionnel-lel; mert úgymond, már is olly következesei vagynak Chateaubriand Úr megbuktatásának, mellyekre nézve a' Nemzet nem lehet érzéketlen: a' szabad nyomtatáson ugyanis erőszak kezd tétetni; a' fő Miniszter nem viseli elég béketűrőssel az Ujság-levelekben uralkodó vélekedésbeli különbséget, mint ez a' Kamarákban és a' Kabinéiben sem örömet szenved; egy miniszteri Ujság (a' Drapeau blanc) azt veti szemére Chateaubriand Úrnak, hogy egy igen is nevezetes Corporatio ellen intézte volt megtámadásait, 's ezzel mintegy értésünkre adja, hogy a' miniszteri Ujságok azon hivatalos-testnek zászlója alá esküvének, mellynek a' Chateaubriand Úr Miniszterségében még csak volt, ki ellene merjen szólnani.

Don Miguel, a' Portugalliai kir. Hercege, minckelőtte m. h. 14d Parizsba megérkezett volna, meglátogatta 11d Nantes városát, 's ottan igen nagy pompával fogadtatott. Dom Miguel, de la Beja Hercege nevezet alatt el Parizsban. Jún. 15d követőjével és a' Portugalliai Nagykövettel megjelent az olasz játékszínben, mellyben akkor a' „titkos házasság“ című darab adatott-elé. — Jún. 18d délelőt 11 1/2 órákor, Hercege Beja (Dom Miguel) kíséretében a' Portugalliai Nagykövet, ennel

Titoknokja, és egy tolmács által (mint-hogy Ő kir. Herczegsége francziául nem beszéll), Ő Felségéhez audientziára vezetett. A' mint a' Királyhoz közelített, nagy megindulásának adta jelét; Ő Felsége ötöt megölelé, 's három fertály-óraig mulatott vele. Vége lévén az audientziának a' kir. Herczegek és Herczeg-aszszonyok fogadák az Infánst. Ő Portugalliai gyalog Obersteri formaruhában volt öltözködve, 's két pántlika (a' sz. Lelek Rende' jele) ékesítette, mellyet neki a' Király, a' Portugalliai pártos Igazgató's megbuktatása után ajándékozott. Jún. 20d a' kir. familiával fog ebédelni az Infans.

A' Napoleon alatt volt fő Kincstár-mester, előbb harmadik Consul Lebrun Károly Ferencz, életének 86d. esztendejében megholt.

Újabb franczia levelekből úgy látszik, hogy az Ujság-írók' feljebb említett hada szünni kezd. A' Journal des Debats ugyanis Jún. 17d már csak azon panaszkodik, hogy a' royalista Ujságokat nyomják, valamint korábban a' royalista választókat lírekesztették a' választásbeli részvételből — 's ezt mind egyikkel mind másikkal egyedül az Ő függetlenségek miatt történik. Most már csak az a' kérdés „mellette avagy ellene vagyon e valami Villele Úrnak?“ 's utóbb könnyen oda mehet a' dolog, hogy a' pártos, ha egyszer servilis és néma, jó Royalistának; 's a' Vendei polgár gyanúsna fog tartatni, ha arra veti fejét, hogy a' királyi-szék hasznának tekintetéből, a' közönséges szabadság mellett szállaljon-meg.

Cayenneből így írnak Apr. 10d: „Tudva való dolog hogy a' honnos Brasiliaiak Parában, bizonyos véres lázzadásnál fogva, minden ottani Portugallusokat arra kényszerítének, hogy a' hajókon keresnének menedéket. Ezek Cayennebe jöttek, 's itten mintegy Portugalliai Coloniát formáltak. Kormányzónk, Báró Milius, meg-

hallván az említett lázzadásnak hírét, Parába küldötte a' l' Artésienne nevű Goelettet, melly a' Portugallusokat ide hozá.

Nagy Britannia és Irlandia.

Az ánglus Courierből így summázza egybe az Etoile Jún. 20d ama kinyilatkoztatásokat, mellyeket Canning Úr, az Alsóháznak Jún. 15d tartott ülésében az Amerikai fellázadott spanyol Coloniák függetlenségének megismerését illető kérdésre nézve tett: „1) A' Spanyol Amerika függetlenségének megismerését illető kérdésre nézve, Igazgató'sunk, a' közléseknek Spanyol Országból való várásában nincsen többé megkötötve; hanem szabadsággal teheti, a' mit maga hasznára nézve jónak tart. 2) A' Nagy Britanniai Igazgató's, minden Státusra nézve különkülön, nem pedig általjában egész Amerikára nézve, fogja ezen kérdést tekinteni. 3) A' Miniszterek megtették a' rendelkezést az iránt, hogy az illető Igazgató'sok' állapotjáról tudósításokat vehessenek; de még mind a' mai napig semmi csele hozzájuk nem érkezett. 4) Ő Felségének Igazgató'sa egyenesen azon kinyilatkoztatáshoz fogja magát tartani, mellyet e' részben nyilvánvalóvá tett, és a' Parlamentumnak elébe terjesztett. 5) A' Londoni Udvar másod ízben sem fogadta-el Spanyol Országnak abbéli sürgető meghívását, hogy venne részt bizonyos Congressusban, melly a' nevezett kérdés' elhatározására nézve tartatnék.“ — „Nem láthatjuk-átal, mond a' Courier; miként lehetett volna többet mondani a' Biztosoktól várt tudósítások nélkül. Nyilvánosságos sérelmére szolgálna minden formalitásoknak, ha az Igazgató's Agensket küldvén a' dolgoknak kifürkészése végett, azoknak tudósításaiknak vétele előtt kezdené-el ebbéli munkálódásait.“

Az Igazgatás végre hivatalosan tudósított a szerencsétlen Generális MacCarthy haláláról; hanem azon iszonyú veszteségnek, melyet az Anglusoknak, az Ashanték okoztanak, közelébbi környülállásai még mind eddig nem érkezének meg. A' most vett hivatalos-levelekből, mellyek az említett Generálisnak haláláról szólnak, csak annyit tudhatni, hogy ő, ama szerencsétlen napon (Jan. 21d) valami 7000 embert vezérelt, kiket az Ashanték, az ő hosszú késeikkel csaknem mind rakásra öldösének.

Algirnák körülkerítettéséről, Május' 19dikáig terjednek tudósításaink. A' Dey teljességgel nem akarta elfogadni a' régi anglus Consul Macdonaldot, 's ez az oka hogy semmitéle alkudozásoknak nem leve kívánt fogantjok. Május' 18d megszaporodott ottan az anglus hajók' száma, mellyek most már, két Bombardírozót is oda számlálván, kilenczre mennek. Két Hollandus hajók közelítének a' kikötőhöz, 's minekutána Consuloknak két pakét levelet általadtak volna, Május' 19d. ismét el távoznak. — A' kikötő' bójárasa egy nagy vas lánczal vagyon bezárva, mellyet az Igazgatás Anghaból hozatott. Május' 18d a' kikötőben minden hadi-hajók elsüllyesztettek, hogy így a' megtámadtatás' esetében meg ne gyűjtathassanak.

Apr. 20dikai levelek után Surinánban véres lázzadásról beszéltek az anglus Ujságok. Azon egész tudósításban egy szó sem igaz. Mert magok az Apr. 27dikéig terjedő Surinami Ujságok, mellyek Jún. 15d érkezének Amsterdamba a' nevezett lázzadásról legkisebbet sem szólnak, sőt inkább azt tartják, hogy egy plántáló, törvény elébe idéztetett, mivel egy rabszolgát megölt.

Portugallia és Brasilia.

Lisbonából Jún. 3d. indult tudósítók szerint, mellyeket a' Kent nevezetű posta-hajó hozott Falmouthba, a' fő-város-

ban teljes csendesség uralkodott, 's a' Királyné még mind a' Queluzi palotában volt. Marquis Abrantes, ki a' Marquis Loule megölettetésében részesnek tartatik, szökő útjában elfogatott, 's egy a' Tajo mellett lévő kastélyban tartatik őrizet alatt.

Midőn Marahanba a' mult hónap' utolsó napjaiban Portugallianak Brasilia ellen való czéljairól tudósítás érkezett volna, azon mindenek nagyon felzendültek. 'S a' zendülés Apr. elsőjén olly tulajdonságúvá vált, hogy a' constitútiós tisztsegek parancsolatot adtak ki az iránt, hogy minden Európai Portugalliak személyvalogatás nélkül kitalarodjanak a' nevezett tartományból. Már szinte áruba bocsáták vagyonaikat az Európaiak, a' mint Apr. 5d ismét egy új parancsolat adatott ki, mellynél fogva a' ki magáért kezes állíthat, a' tartományban maradhat, hanem a' nőteleneknek 's foglalatosság nélkül élőknek a' városból ki kell takarodniok. Ezen parancsolat közönséges örömet szült, 's estvére a' város kivilagosított.

Rio de Janciróban midőn az új Constitúciónak innepé világoztatásokkal 's az örömmel egyéb jeleivel tartatnék, a' Sz. János nevet viselő játék-szín a' lángok' prédájává lere. A' Császár már kijött a' theátromból, de még benn volt nagyobb része a' nézőknek midőn a' tűz kiütött, mellynek oltása körül nagy serénységgel foglalatostkodának különösen a' francia hajós-osztálybeli emberek.

Nyugot-Indiai Szigetek.

Haitiban megtámadástól tartanak Francia Ország részéről. Ottan minden talpon van. A' lakosok már táborhely plánumot is készítettek, a' hova vonhatná majd magát az Igazgatás. Azon beszédben, mellyel Apr. elsőjén Praesidens Boyer a' Deputátusok Kamaráját megnyitotta, sajnáltozva említi, hogy a' függetlenségnek megismerése végett az Európai Kabi-

neteknél tett iparkodásoknak, eddigelé oly kevés sikerek vala. Apr. 6d parancsolat adatott-ki, hogy a' kiknek a' városokban semmi dolgok, 's nem tudják kimutatni miből élnek, falukra takarodjanak. Továbbá minden, a' ki egészséges, lakó földét mivelni tartozik.

Spanyol Amerika.

Mexicóból Mártz. 24d indult 's angulus Ujságokban közöltetett levelek szerint, ottan Yturbidének próbatételét várt dolog gyanánt tartják, 's mindegyre azt vitattja a' közönség, vallyon Yturbide fog-e boldogulni szándékában vagy sem. Michilena, ki követül megyen Angliába, még el nem indult.

Spanyol Ország.

Donna Louisa Sarolta kir. Hercegasszony, Paulai Ferencz kir. Herceg hitvese Jún. 12d leány gyermeket szüle, kit az Aranjuezi kápolnában, Ő Felségeknek 's a' Pápa Követének jelenlétekben; a' két Indiák Patriarchája keresztelt meg. Keresztatyja XVIII Lajos, keresztanyja az Angoulemi kir. Hercegné, kiknek képciket Don Carlos spanyol kir. Herceg, és Mária Francisca spanyol kir. Hercegasszony viselek; az új szülöttnek Luisa Theresia név adatott.

Az Igazgatás és az apostoli Junta között való versengésben, előbbi győzedelmeskedett. A' Junta tagjai közül, a' Király parancsolatjára harminczan számkivettettek, kik között vagyon Don Victor Saez is, a' Királynak hajdani gyontatóatyja és Minisztere.

B é c s.

József Cs. K. Fő Herceg Magyar Ország Nádor-Iszpanja, felséges hitvesével és családjával Budáról Jún. 29d; Ferdinánd Cs. K. Fő Herceg pedig Prágából Jún. 3od ide szerencsésen megérkezének. (Ő Cs. K. Felségek, nem Jún. 18d,

mint közelébb hibásan jelentetett, hanem Jún. 28d érkezének-meg.)

Július 1. a' Státus - papirosainak közép-árrok:

Státus kötelező levele 5 p Cimal Conv. P. 94 9/10. Ugyan az 2 1/2 p Cimal Sorsvonásos Kölszön 1820-ról C. P. Ugyan az 1821 ről 10ct. C. P. Bizonyítás 1821d. Kölszönről 100 stért C. P. Bécs Városi Bankó Obligatiók 2 1/2 p Cimal 100 for. C. P. 249 7/8 for. V. Czban, 1 Bank Actia 1115 1/2 for. C. P. Cs. Arany —

A' Gabona négy fő nemeinek árrok általjában Jún. 21d. — 26d.

(Mérőjét garasra számlálva V. Czban.)

	Búza.	Rozs.	Arpa.	Zab.
Bécsben Jún. 22d	138	—	45	41
— Jún. 26d	137	66	50	41
Stockerauban Jún. 21d	115	56	—	30
Fischamenden Jún. 22 és 24d	—	47	34	31
Nagy Enzersdorffon Jún. 23d	215	51	32	33

Bécsben, a' marha-húsnak fontja Ezüstben 7 1/2 V. Czban 17 1/2 xrra határozatott.

Magyar Ország.

A' Hazai Tudositások szerint m. h. 25d a' Magyar Királyi Universitás haladatos emlékezettel és hódoló hívséggel innepelte nagyemlékezetű Mária Theresia jótévő rendelése által az Universitásnak az Ország' közepén felállítatása' és a' tudományok új rendbe szedetése' napját. Melly alkalmatossággal Mélt. és Fő Tiszt. Juranics Antal Püspök és Helytartó-Tanácsos Úr díszes egyházi készüllettel előnéklé a' nagy Misét, az Universitás' Előjáróji 's az. egész tanuló Ifjúság buzgó jelenlétében; azután az egész gyülekezet felgyülekezett az Universitás' nagy palotájába, hol Mélt. és Fő Tiszt. Battyanyi Aloyz Esztergomi Kanonok és Apáthur, miut ezen esztendőbeli Rector, ekes deak beszédten előadta a' tudományoknak Hazánkban való terjesztését, azoknak által-

jában való hasznait, különösen az Universitas tudós Tanfőji által végbe vitt gyarapodását, 's ezekre nézve a' halgatokat a' tudományok' buzgó nevelésére serkentette, annyiival is inkább, hogy mostan kegyelmesen uralkodó Felsőleges Urunk' fő elhatárolt a' tudományok' leghathatósabb pártfogóját tisztelnünk szerencsénk legyen. Az inncnek kedvesebb emlékeztére a' tisztelt licctor Úr, az egész Tanítókart, több érdemes férfakkal gazdagon megvendégelte.

Budára Jún. 19d megérkezett Estei Maximilián Kir. Fő Herczeg, és Ferdinánd Fő Herczegnél, az ő testvérénél szállott-meg. A' fő vendégnek tiszteletére 22d a' vár mezején tényes katonapara-de volt, és Pesten másnap hasonló örpara-de.

Rima-Szombat Mező-városának (T.N. Görör és Kis-Honth. t. e. Vármegyében) közelébb mult Jún. 12d délelőtti 11 és 12 óra között, héti-vásár' alkalmatosságával, az a' szerencsétlensége volt, hogy egy rettenetes Orkának dühösségét nagy remülések között tapasztalta. Ez a' szokatlan szél napnyugot felől jöven a' városnak, elsőben is a' közel lévő erdőkön felszeptt úgy rothadásnak indult, mint száraz fa-levelekkel töltötte-bé a' felső levegőt, melly a' kormos felegek alatt keletről a' nap által megvilágosítván, az utolsó ítéletet, vagy inkább e' világnak egy eredeti zavarba leendő viszsztatéttetését látatott képezni. A' Rima vize mellett lévő oldalára esapván a' városnak; több kisebb 's nagyobb házaknak, és csüröknök tetejét, pozdorjaként szórta a' levegőbe, 's rakta-le nagyrészt a' város' piaczára; innen a' város' derekára általesapván, a' R. Catholicusoknak a' piacz közepén magánosan álló templomjoknak rézzel borított tornyok tetejét, az óra abroncsa 's pártazatja felett felszaggatta a' réz pléhek-et, 's csaknem egészen körül, lepedő for-

mába hajtogatta, a' déli oldalon pedig ezeknek nagy részét leszakítván, a' földre hajtotta; a' hol a' réz pléhekét fel nem szakíthatta, 's magát ki nem üthette, a' fedelet, mint a' hólyagot kidomborította; a' torony ablakainak erős salugátit öszvezúzta; az arboezfáját, 's annak kötéseit úgy meggyengítette, hogy annak újonan leendő megépíttetését, a' következhető veszedelemtől való félelem, alkalmasint szükségessé teszi; a' templom előtt álló feszület kereszt kövének felső részét bádogg fedezőjével együtt, valamint a' torony felső szegletén a' falat borító egyik koczka-követ is a' földre hajtotta; a' nagyobb Patikának, 's a' Plebantának fedelét darabon lesodorván, innen a' Catholica Iskolának csapott, mellynek csaknem új zsindelezettü tetejét felemelvén, azt a' maga épségében de a' faltól jóval idébb tette-le; a' városházának alsó ablakait benyomván, a' szoba közepén álló kemény fa asztalt is az ajtóhoz nyomta; a' tetejét előlről, az egyik oldalát pedig végig leseprette, 's még a' leveles-tar egyik ablakának izmos vastábláját is sarlvasánál fogva a' földre sujtotta; a' piaczon lévő búzás szekereket, márháikkal együtt felforgatta; az áruló mester-embereket 's aszszonyokat műveikkal, sátorfáikkal, kosaraikkal 's a' t. öszvezavarta 's forgatta; gyékényeiket 's más eszközeiket felkapván, a' mezőre ragadta, a' házak előtt lévő hárs-ákác- és jegenyefákat, vagy derékon kettétörte, vagy gyökereztől kiszaggatta; sok tölgyfa kerítéseket 's kapukat kidöntött, úgy hogy még a' zsilyibek tövei is föld színére kifordultak. Legalább 40 fa házakat, csüröket, ólakat, részszerint megrongált, részszerint pedig a' föld színére terítvén, öszvezúzott. Különös volt ezen alkalmatossággal az, hogy ezen Orkának csaknem általellenbe az északi részről, a' majd hasonlíthatatlan gazdag őszi vetést, széllel jövő jégesős felleg fenyegetvén, sőt már imitt amott mar-

gát szemenként mutogatván; ezen Orkán-
nak határozottsága által visszanyomattatott,
's minden kár nélkül eloszlott; mellyet an-
nakutána kevéssel egy fertály óráig való
sebes eső követvén, az egész zivatarnak
vége lett. Nagy szerencséje volt a' külön-
ben is megrémült városnak, hogy ezen
dühös szél, legfeljebb is száz ölnyi széles-
ségű helyen menvén-el, 's három minú-
taig alig tartván, senki a' lakosok közül
áldozatjává nem lett.

Zemplén Vármegyében fekvő Gál-szécs
Mező-város a siralmas állapotra jutott a'
vigyázatlanságból több ízben támadott tűz
által. A' múlt 1825d eszt. November 20d
estve a' Város' napnyugoti részén 17 há-
zak több ólakkal, csűrökkel és Tek. Cse-
lei Kolo'sy Károly Szolga Biró Úr' ud-
vara, 's minden épületi lettek hamuvá.
December 4d ismét három ház égett-meg.
De sokkal rettentőbb ítélet érte ezen Vá-
rost e' f. eszt. Aprilis 28d; az éjszaki ol-
dalon a' piacznál délben 1, 1/2 órakor
ütött-ki a' tűz, mellyet a' nagy szél min-
dég jobban élesztvén és mindenféle an-
nyira széljelszórván, hogy egyszerre több
helyeken gyúladtak a' házak, csakhamar
úgy elhatalmazott, hogy az elrémült la-
kosoknak alig maradt idejek házaikból ki-
szaladni. Irtóztató jelenés volt a' szél ál-
tal habok' módjára széljelsapdotatott
emésztő lángokat dühösködni látni; —
még borzasztóbb, a' szél zúgása, a' lo-
bogó lángok' ropogása, és az állatok' or-
ditásai közé vegyült kétségbeeső, 's hal-
dokló szerencsétlenek' szívreható keserves
sírásokat, jajgatásaikat hallani. Alig töl-
tél fél óra és 204 házak, egy templom, öt
megélemedett ember és 8 gyermek lettek
a' tűz' iszonyú prédájává; 900 embernél
több maradt hajlék és kenyér nélkül; so-

kan öszve-égették tagjaikat, többekről a'
testeken lévő ruha is leégett. Leírhatat-
lan a' nagy kár és nyomorúság. Legna-
gyobb kára van a' Mélt. Nagy Szalatnyai
Baró Fischer Familiának.

Tiszti Jelentés.

A' dicső Marczibányi Familiának 1821-diki
és 1822-diki Jutalom-Kérdéseiről.

A' dicső Marczibányi Familia részé-
ről a' Magyar Nemzeti Muzéum 1822-dik
esztendei Karácson Havának első napján
minden hazabeli Ujság-levelekben e' követ-
kezendő két Jutalom-kérdést hirdette-ki:

I. 1821-dik esztendőre:

„Micsoda Előmenetelt tett a' Magyar
„Nyelv a' mult század közepétől
„fogva a' különböző Tudományok-
„ról íratott Munkák által?

II. 1822-dik esztendőre:

„Vagynak-e az Erdély Országi Magyar
„Nyelvnek a' Magyar Országi Némze-
„ti Nyelvre nézve különösségei? Ha
„vagnak, mellyek azok, és mel-
„lyek egyenesen a' Székelység Ma-
„gyar Nyelvének különös tulajdo-
„nai?”

Az -első Jutalom-kérdésre 'semmi fele-
letet sem vett a' Magyar Nemzeti Muzéum;
a' másodikra egy érdemes Hazánkfia ime
jelszó alatt:

„Értelmes, 's tiszta beszéded czifrá-
zás nélkül legyen: azt kijelenteined illik oly
hangon, mellyhez Magyarok füle szokva
van.“ Virág.

szép szorgalommal felelt, mellyet is az
alóírt nagy örömmel bémutat. Pesten,
Június 5dikán 1824

Horvát István, m. k.
A' Széchényi Országos Könyv-
tar Őrzője.